

SZAKÉRTŐK SZERINT AZ ÁLLAMNAK JOGI HÁTTÉRREL ÉS VÉDELEMMEL KELL FELRUHÁZNI A VADHÁZASSÁGOT

Alternatívát látnak a bejegyzett élettársi viszonyban

Nemcsak a melegek számára jelentene jogi megoldást, hanem a vadházasságban élő heteroszexuális párok jogviszonyát is rendezné szakértők szerint a bejegyzett élettársi viszony elismertetése. A törvényhozás egyelőre nem hajlik a kérdés rendezésére.

» BEDE LAURA, BÍRÓ BLANKA

Erőteljes lobbifolyik Romániában a bejegyzett élettársi kapcsolat szentesítése érdekében; ezt az intézményi formát elsősorban a melegek számára tartják jogi megoldásnak, ugyanakkor a házasságtól ódzkodó heteroszexuális párok számára biztosíthat keretet. A téma a család alkotmányos meghatározásának módosításáról rendezett népszavazás kapcsán kapott nagyobb publicitást, főleg azért, mert Liviu Dragnea, a kormányzó Szociáldemokrata Párt (PSD) elnöke előrebocsátotta: a referendumot követően napirendre tűzik a bejegyzett élettársi kapcsolatot rögzítő törvényt a parlamentben. Ehhez képest a szenátus hétfőn elvetette a témában Oana Bîzgan független képviselő által benyújtott törvényjavaslatot, amelynek ügyében a képviselőház lesz a döntéshozó kamara. Az előterjesztés indoklásában az áll, hogy Románia alkotmányából és a nemzetközi jogszabályokból következő polgári törvények alapján a közös megegyezés alapján együtt élő pároknak jogot kell biztosítani a közös anyagi javak védelmére, egymás képviselőként (amennyiben az egyik fél elveszítené döntőképeségét), továbbá öröklésre az egyik fél halála esetén. A javaslat értelmében a polgármesteri hivatalokban lehetne bejegyeztetni az élettársi kapcsolatot.

Elismerni egy létező társadalmi viszonyt

Miközben nyilvánvaló, hogy a romániai melegek számára mérföldkövet jelentene a bejegyzett élettársi kapcsolat gyakorlatba ültetése, felmerül a kérdés, hogy miért lenne vonzó ez a jogi keret a heteroszexuális párok számára. Jogász szakértők szerint előbb-utóbb nálunk is meg kell születnie a bejegyzett élettársi kapcsolatra vonatkozó szabályozásnak, különben az állam lefedetlenül hagy egy létező társadalmi viszonyt. Somai László kolozsvári ügyvéd a Krónika kérdésére rámutatott, statisztikai adatok szerint az országban legalább 800 ezer polgár él az állam által el nem ismert kapcsolatban, amelynek nincs jogi háttere és védelme.

„Ez olyan társadalmi helyzet, ami létezik, amiről tudunk, ez kell átalakuljon jogviszonnyá azáltal, hogy az állam hiatalosítja” – jelentette ki a jogász. Hangsúlyozta, sok múlik azon, hogy milyen törvényt fogad majd el a parlament. Szerinte a jogszabálynak mindenképpen azt kell eredményeznie, hogy az állam elismeri az élettársi viszonyt, ebből adódóan a bejegyzett élettárs tulajdonképpen családtagnak minősül, ezzel a státussal pedig együtt járnak bizonyos jogok és kötelezettségek is. Például az élettársra kiterjedő társadalom- és egészségbiztosítás, az örökölhető nyugdíj, az öröklési jog, vagy a közös vagyon lehetősége. „De ugyanígy tartalmazhatja az eltartási kötelezettsé-

Nem valószínű, hogy az élettársi kapcsolatok miatt kevesebben kötnének házasságot

get, amit a házasság intézménye esetében a polgári törvénykönyv előír, és még válás után egy évig érvényes, tehát a polgárjogi intézményeket erre a kapcsolatra is kivetítenék valamilyen szinten” – részletezte Somai László.

Kettőzött lehetőség heteroszexuális pároknak?

Megkérdeztük a kolozsvári jogásztól, a heteroszexuális párok esetében miért van szükség erre a jogi formára, hiszen ők most is választhatják a házasság intézményét. Somai László felidézte, hogy a kétezres években Magyarországon az alkotmánybíróság is vizsgálta ezt a kérdést, úgy értelmezve az első ilyen jogszabályt, hogy az valójában csak az azonos neműekre érvényes, hiszen nekik nincs lehetőségük házasságkötésre, míg a különeműeknek van, vagyis esetükben „duplázódik” a bejegyzett élettársi kapcsolattal a házasság. Azóta Magyarországon módosult az erre vonatkozó törvény, és a heteroszexuális párok is választhatják ezt a lehetőséget.

Somai rámutatott, a különeműek esetében az lehet ennek a formának az előnye, hogy egyszerűen lehet megkötni és felbontani, közjegyzői egyezményvel. Akik meghaladottnak érzik a házasság intézményét, vagy nem akarnak „belebonyolódni” egy válóperes eljárásba, a bejegyzett élettársi viszony alternatív lehetőséget jelenthet számukra. A jogász szerint ugyanakkor ennek a lehetőségnek valamilyen formában az örökbefogadást is rendeznie kell, hiszen ez is családjogi kérdés. A szakértő emlékeztetett, jelenleg az örökbefogadási törvény rendelkezik arról, hogy a félárva gyermeket az élettárs egy idő után örökbe fogadhatja, akkor is, ha nincs közöttük hivatalos egyezmény, de arra is kitér, hogy ez csak a különemű élettársak esetében lehetséges.

Jobban illeszkedik a fiatalok életmódjához a vadházasság?

„Az élettársi kapcsolat sok esetben a házasságot megelőző, nem pedig helyettesítő intézménynek tekinthető” – véli Veres Valér szociológus. A kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem docense a Krónika megkeresésére több megközelítésből világított rá a bejegyzett élettársi kapcsolat iránti igényre, valamint előnyeire. Elmondta,

» **A bejegyzett élettársi viszony alternatív lehetőséget jelenthet azok számára, akik meghaladottnak érzik a házasság intézményét, vagy nem akarnak „belebonyolódni” egy válóperes eljárásba.**

az utóbbi évtizedekben többfajta átalakulás is megfigyelhető a demográfiai magatartásban, ehhez többek között két szemlélet kapcsolódik. Az egyik álláspont szerint a házasságot részben az élettársi kapcsolat váltja fel, vagy legalábbis megelőzi. A másik nézet az egyseges családmódellre vonatkozik, amely

pluralizálódik, tehát többféle családmódel lesz jelen egyszerre legitim módon a társadalomban. „Mindig is többféle családtípus létezett, de nem voltak legitimek és egyenértékűek. Románia körülbelül a kilencvenes években tért rá arra a fejlődési pályára, amikor ezekkel a változásokkal érdemben foglalkozott” – magyarázta a szociológus. Hozzátette, két fő oka van annak, hogy a fiatalok a bejegyzett élettársi kapcsolatot választják. Az egyik, hogy manapság a felnőtté válási folyamat elhúzódik, kitolódik, és ebben a folyamatban az élettársi kapcsolat jobban illeszkedik a fiatalok életmódjához, mint a házasságkötés.

A társadalomkutató szerint a házassághoz sokkal több társadalmi norma, kötelezettség kapcsolódik. „Egy történelmileg régebben kialakult intézményről van szó, amelyhez sok elvárás fűződik. A társadalom különféle eszközökkel nyomást gyakorol az emberekre. Amíg nem nősül vagy házasodik meg valaki, ez nehezebben valósul meg, tehát a fiatalok időnként a társadalom hagyományos intézményeinek nyomása ellen védekeznek” – emelte ki a választás másik okát az egyetemi docens. Kifejtette, ez nem azt jelenti, hogy a párok nem akarnak házasságot kötni, hiszen Kelet-Európában nagyon magas a házasságkötések száma, és az élettársi kapcsolat sok esetben megelőző intézménynek tekinthető, nem helyettesítőnek. A bejegyzett élettársi kapcsolat esetében szintén vonzó szempont lehet a fiatalok számára a könnyebb válás gondolata.

Veres Valér arra is felhívta a figyelmet, hogy azokban az országokban, ahol valamilyen okból kifolyólag a társadalom nem támogatja az együttélést és a házasságon kívüli gyermekvállalást, ott gyakorlatilag a házasságon belüli gyermekvállalás nagyon alacsony szintű. „Fontosnak tartom, hogy Romániában is lehetővé váljék ez az együttélési forma, mert minél több lehetőséget kell biztosítani a fiataloknak arra, hogy rendezett körülmények között tudják működtetni párkapcsolataikat akár gyermekvállalás, akár más szempontból. Nem lehet azt mondani, hogy az élettársi kapcsolatok miatt kevesebben kötnének házasságot, mert akinek fontos a házasság intézménye, az úgyis azt választja” – részletezte a szociológus. Hozzátette, szerinte az országban lenne igény a bejegyzett élettársi kapcsolatra, mivel főként az urbánus környezetben viszonylag sok fiatal él együtt. „A jogi keret mindkét félnek segíthet, nagyon sok helyzetet tenne igazságosabbá” – hangsúlyozta Veres Valér.

» Strasbourgi szavatoltatná a magánélet intimitását

Az Olaszország ellen indított perben a strasbourgi emberjogi bíróság kimondta, hogy az adott országok eldönthetik, kiterjesztik-e a házasság intézményét az azonos neműekre, ám ha erre nem adnak lehetőséget, kötelesek valamilyen más szabályozással előrukkolni a család és a magánélet intimitására való emberi jog szavatolásaként. „Olaszország két évvel ezelőtt éppen ezért fogadta el a bejegyzett élettársi kapcsolatra vonatkozó törvényt, de a strasbourgi határozat mind a 47 tagállamra kiterjeszthető” – szögezte le Somai László. Szintén a strasbourgi bíróság mondta ki, hogy az azonos neműek kapcsolatának állami elismerése védelmet nyújt, csökkenti a megbélyegzést, a diszkriminációt.